

MİLLİ KİTABXANADA QORUNAN QURANLAR

Milli Kitabxananın “Nadir kitablar və kitabxana muzeyi” şöbəsində İslam dininə məxsus bir çox nadir incilər mühafizə olunmaqdadır. Onların içərisində təbii ki, ən vacib hesab edilən Qurani Kərim nüsxələridir. Bu nümunələrin tarixin müxtəlif dövrlərinə aid olması kitabxanamızınfonduna xüsusi ayrıcalıq, özəllik qatmaqdadır.

Kitabxanamızın xəzinəsində mövcud olan ənqədim Quran nüsxəsi 1872-ci ilə məxsusdəri üzüklü və ərəb dilindədir. Təəssüf ki, nüsxənin böyük bir hissəsi naqısdır.Kitabın səhifələri xüsusi ornamentlərlə nəfis formada bəzədilmişdir.

Fondumuza məxsus qədim Quran nüsxələrindən digəri 1876-cı ildə artıquçüncüdəfə təkrar nəşr olunan (Moskva)fransız şərqşünası və polyak tərcüməçisi Alber Feliks İqnati Kazimirskinin (yaxud Albin de Biberşteyn) tərcüməsidir. Bu nüsxə ərəb dilindənfransız dilinə, fransız dilindənrus dilinə olan tərcümədir (3). Kitaba “Məhəmməd peyğəmbərin həyatı və Qurandan qeydlər” başlıqlı geniş ön söz yazılmış, eyni zamanda kitabın sonunda Qurana aid xüsusi göstərici tərtib edilmişdir. Göstəricidə Quranda mövcud müxtəlif məsələlərə dair şərhlər əlifba üzrə öz əksini tapmaqdadır.

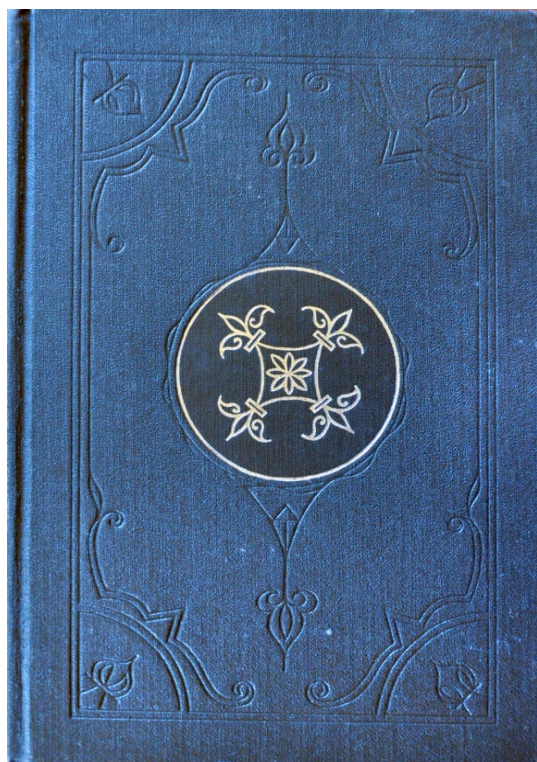

İlk nəşri 1907-ci ildə həyata keçirilmiş Q.S.Sablukovun ərəb dilindən tərcümə etdiyi Quran nüsxəsinin (Kazan şəhərində Mərkəzi Tipografiyada) 3-cü nəşri əsasında, 1990, 2011-ci il Moskvada təkrar çap olunmuş versiyası da fondumuzda mühafizə olunmaqdadır. Kitab iki cilddən ibarətdir. Burada surələr həm ərəb, həm də rus dilində təqdim edilmişdir. Qısa şərhlər yazılmışdır.

Qeyd edək ki, Quranın rus dilinə ilkin tərcümələrindən biri Q.S.Sablukova məxsusdur. Quranın ilk dəfə çap forması onun tərcüməsində 1878-ci il Kazandahəyata keçirilmişdir. Onun Qurana annotasiyalı göstəriciləri və iki traktatı ("Quranın tərcüməsinə əlavələr" (1879) və "Quran haqqında məlumatlar" (Kazan, 1884), "Məhəmmədin təlimi ilə xristian təlimində Allahın adlarının müqayisəsi" (1873)) işıq üzə görmüşdür.

Bunlarla yanaşı, fonda İ.Y.Kraçkovskinin 1990-cı ildə (ərəb dilindən tərcümə) Moskvada Elm nəşriyyatında növbəti nəşrə təqdim etdiyi (ilk nəşr 1963) Quran nüsxəsi də mövcuddur.

1986

1990

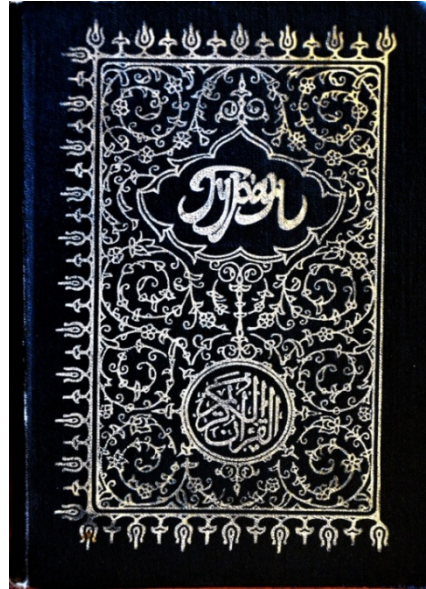
Bu nüsxəyə 1963-cü ildəki nəşrə V.Belyayev, P.Qryazneviçin və 1986-cı ildəki nəşrə P.Qryazneviçin yazdığı ön sözlər də daxil edilmişdir. Kitaba SSRİ EA Şərqsünaslıq İnstitutunda mühafizə olunan VII əsr Yəmən Ərəb Respublikasına məxsus, VIII əsrin II yarısına aid perqament üzərində yazılmış, X, XI və s. kimi müxtəlif dövrlərdə yazıya köçürülmüş Quran nüsxələrinin şəkilləri nümunə kimi təqdim edilmişdir. Kitaba digər tərcümələrdən fərqli olaraq surələr haqqında bir neçə predmet göstəricisi tərtib edilmişdir. Onun tərcüməsi elmi cəhətdən araşdırılarkən tərcümənin bir çox məziyyətləri xüsusi vurğulanmışdır. Məsələn, mənbələrin birində qeyd olunur ki, prof. dr. Kraçkovskinin rus dilinə çevirdiyi bu tərcüməsi geniş auditoriya üçün hazır olmadığı halda nəşr olunmuşdur (1). Müəllif yazının bir hissəsində göstərir ki, “Kraçkovskinin məqsədi Quranın mənasını və sözlərin işlənmə qaydasına əsaslanaraq xüsusi sözlərə və qaydalara əməl etmədən, xüsusilə təfsirlərə baxmadan Quranın məzmununu rus dilinə tərcümə etmək olmuşdur. Bu zaman Kraçkovski ərəb mətnini sözbəsöz tərcümə etmiş və ya orijinal cümlə quruluşunu qoruyaraq tam mənasını tərcümə etmişdir. Üslub və ədəbi şablonlardan qaçınmaq üçün az istifadə edilən rus sözlərindən və kəlimələrindən istifadə etmişdir. Sonralar tədqiq etdiyi zaman yazının bu yerlərini daha da yaxşılaşdırmaq üçün diqqət ayırmışdır. Hazırda bu hissələr Quranın başa düşülməsini çətinləşdirir (1).

Zamanın göstərdiyi kimi tərcümənin bu nəşri yerində olub və ölkəmizdə şərqsünaslıq elminə çox fayda vermişdir. Yuxarıda qeyd olunan əksikliklərə baxmayaraq bu tərcümənin elmi mənası, Kraçkovskinin təklif etdiyi yeni metodlar və ərəbcədən tərcümənin filoloji baxımdan tam olmasıdır. Ərəb dili və ədəbiyyatını çox yaxşı bilən Kraçkovskinin tərcüməsi gələcəkdə rus dilinə ediləcək bütün tərcümələrin əsasını təşkil etməkdədir. Bu günə qədər dəyərli olan onun tərcümə metodları ən qarışıq və tərcüməsi çətin olan əsərlərdən birinin obyektiv başa düşülməsinin tək yolu olaraq qəbul olunmuşdur” (1).

Fondda mühafizə edilən nəfis tərtibatlı nəşrlərdən biri də cildi xüsusi qaşlarla bəzədilmiş, XIV-XVI yüzilliyin Osmanlı dövrünə məxsus tezhib, tezyinat və cild motivləri İslam-türk ənənələri əsas alınaraq Refet Kavukçu tərəfindən hazırlanmış Quran nüsxəsidir.

Bu Quran nüsxəsi Osmanlı dövründə məşhur Reis-ul Hattanın, mərhum Hamid el-Amidinin tələbəsi Refet Kavukçu tərəfindən nəş xəttinin müstəsna bir nümunəsi olaraq yazılmışdır.

Fondumuzda 1992-ci ilə məxsus akademik Z.Bünyadov və akademik V.Məmmədəliyevin birlikdə tərcümə etdikləri Quran nüsxəsi də mühafizə edilməkdədir.Lakin bundan sonrahəmin tərcümənin dəfələri təkmilləşdirilmiş nəşri həyata keçirilmişdir.

Kitabxanamızda ümummill lider Heydər Əliyevin şəxsi kitabxanasına aid Quran nüsxəsi də mövcuddur.

Bu nüsxəni ümummilli lider Milli Kitabxanaya olan səfərlərinin birində öz şəxsi kitabxanası ilə birlikdə hədiyyə etmişdir.

Ədəbiyyat:

1. [http://www.eskieserler.net/files/mpdf%20\(653\).pdf](http://www.eskieserler.net/files/mpdf%20(653).pdf)
2. <https://ru.wikipedia.org/wiki/>
3. <https://ru.wikipedia.org/wiki/>